
**ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ
РАКОВСКИ”**

СТ А Н О В И Щ Е

от професор доктор Николай Димитров СЛАТИНСКИ,
преподавател в катедра „Национална и международна сигурност”,
факултет „Национална сигурност и отбрана”,
Военна академия „Г. С. Раковски”- София

за дисертационния труд на Гергана Димитрова ЙОРДАНОВА на тема

**„МОДЕЛИРАНЕ НА СУВЕРЕННИЯ ДЪЛГ В КОНТЕКСТА
НА ПОЛИТИКАТА ЗА НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ”,**

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
в област на висше образование 9. „Сигурност и отбрана”,
професионално направление 9.1 „Национална сигурност“,
по докторска програма
„Военнополитически проблеми на сигурността”

София

2015 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Разработеният от **Гергана Йорданова** дисертационен труд представлява формулиран нов и неизследван до момента теоретичен проблем в теорията и практиката на науката за сигурността. Несъмнената му актуалност и безспорната му значимост и последвалото му решаване в дисертационния труд се базират на нарастващата необходимост от съвременно и своевременно анализиране на предизвикателствата и рисковете, произтичащи от поемането на нови кредитни задължения не само от гледна точка на възможностите на държавния бюджет и провежданите фискална и дългова политики, но преди всичко и в пряка връзка с националната сигурност.

Казусът със суверенния дълг е комплексен и интердисциплинарен, за да бъде анализиран и дискутиран само и единствено от гледна точка на финансовата наука. В контекста на глобализацията на финансовите и капиталови пазари, кризата със суверенните дългове в Евроната и задълбочаващите се отрицателни последици от световната икономическа криза темата на дисертацията представлява от особено значение и за науката за сигурността и за системата за национална сигурност на суверенната държава. След като чрез вземането на крупни по размер кредити и трансформирането на вече поетия дълг се прехвърлят тежести от огромен финансов мащаб и с драматични фискални последици върху бъдещите поколения, които дори още не са се родили или не им е вменена социално-отговорна функция, за да държат сметка на вземащите подобни решения политици и правителства, то не е ценностно приемливо дълговата политика на Република България да се анализира само от тясно професионална финансова гледна точка.

Посредством тази дисертация докторантът отговаря на остра научна и изследователска необходимост, пристъпвайки към разработването на тематика с такава актуалност и значимост. Представената научна теза демонстрира приложимостта на изследователската методика директно от експерт - практик в науката за сигурността в областта на политиката по дългова сигурност. Поради това всяка от задачите, които са решени в аналитичния труд на **Гергана Йорданова** има висока степен на сериозност и въпросът не е Дали е трябвало да

бъде подложена на анализ и своеобразна дисекция, а **Защо** това не е било сторено досега? Поради това за мен като научен ръководител не е имало и миг на колебание, че анализиранияте от докторанта въпроси са с *първостепенна връзка с националната сигурност*, нещо повече - те *СА националната сигурност*. Какво друго, ако не належаща и ключова за националната сигурност задача може да е изследването на влиянието на операциите по емитирането, регистрирането, наблюдението и обслужването на външните и вътрешни финансови задължения на България върху политиката за гарантиране на националната сигурност на страната?!

Подобна разработка, осъществена чрез (не е пресилено да се каже) уникалното съчетаване у докторанта на интердисциплинарни знания едновременно и във финансовата сфера, в частност, и в икономическата област като цяло; и в управлението на кризите и рисковете в частност, и в националната и международната сигурност, като цяло, не може да не е приоритетна аналитична и синтетична стратегема. Затова за мен е несъмнено, че **Гергана Йорданова**, образно казано, уцели отлично десетката с нея. Аз не познавам други разработки с научна стойност по въпроси, свързани с рефлексията на суверенния дълг в националната сигурност.

Съдържанието на дисертацията и защитените тези убедително отговарят на въпросите и задачите, поставени в нея. Те пряко кореспондират на зададената тема и представят цялостно завършен научен труд. В дисертацията са заложили множество приложни аспекти, полезни идеи и нестандартни, нетипични за финансистите инструменти, сред които се открояват съществени елементи от инструментариума на науката за сигурността, така че те далеч по-адекватно да насочват анализаторския си фокус към обвързаността на моделите, алгоритмите, плановете и подходите си с тази наука, включително като успешно се въоръжат в изследванията си с геостратегически и геополитически фактор-инструмент. Именно с негова помощ биха могли да осмислят далеч по-пълноценно как малката държава, „разпростирайки се според чергата си“, да играе по-важна роля в условията на голямата геоекономическа конюнктура.

Актуалността и значимостта на дисертацията се определят не само и не толкова от посочения замисъл, но и от професионалния и експертен капацитет на автора да даде аргументиран отговор на две критични необходиминости:

1. Необходимостта от по-задълбочено изследване на суверенния дълг едновременно като финансов показател и като фактор на политиката за национална сигурност на страната;
2. Необходимостта от формулиране на нова научна парадигма на въпроса за суверенния дълг като стратегически елемент от съвременната система за национална сигурност на нашата държава;

Заедно с намирането на отговор на тези критични необходиминости **Гергана Йорданова** успява и в другите си цели, чрез които да превърне разработката в качествен и навременен научен труд, в т.ч. доказвайки ефективността от прилагането на мултидисциплинарния подход при дефиниране на интердисциплинарната връзка между финансовата наука и науката за сигурността за нуждите на моделирането на суверенния дълг в контекста на политиката за национална сигурност на Република България. Тя успешно формулира и базисните характеристики на предизвикателствата и рисковете пред държавата в съвременната среда за сигурност от гледна точка на операциите, касаещи финансовите задължения по нейния дълг.

В аргументирането на моята теза, че **Гергана Йорданова** е разработила качествен и с несъмнена актуалност труд, остана само да посоча вещината и професионалната компетентност, чрез които тя съумява да формулира идеи, насоки, изводи и препоръки, приложими за актуализацията и адаптирането на стратегическия процес на дългов мениджмънт в контекста на външната политика и политиката за гарантиране на националната сигурност на Република България. Силни думи са за „малка“ докторска дисертация, но аз ще ги употребя - талант, интелект, мисъл – докторантът ги заслужава. Младите учени трябва да бъдат поощрявани - те са бъдещето на страната.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Гергана Йорданова е подходила прецизно и отговорно при формулиране на най-значимите си творчески резултати, научни, научно-приложни и приложни

приноси. Според мен биха могли да се приемат като реални резултати и самостоятелни авторски достижения следните няколко по-важни приноси с научен и приложен характер:

1. Обогатено е знанието за теорията и политиката на национална сигурност (икономическа и финансова) с предложените определения на понятията „**икономическа сигурност**“ и „**финансова сигурност**“.
2. Дефинирани са **три стратегически задачи при управлението на суверенния дълг**, свързани със стратегията и политиката за национална сигурност:
 - a. Поддържане на устойчива динамика на размера на финансовите задължения на суверена с оглед на неговите финансови възможности и икономическа мощ;
 - b. Моделиране на балансиран портфейл от кредитни експозиции с плавна дюрация за редуцирането на риска от рефинансиране на настоящите задължения с нови;
 - c. Гарантиране на финансов и икономически суверенитет на страната, автономност и независимост на държавната/публичната власт чрез инструментариума на суверенния дълг.
3. Дефинирана е **Парадигма на суверенния дълг** като синергия на базисни елементи на националната сигурност с четири фундаментални характеристики:
 - a. Асиметричен конфликт от невоенен характер;
 - b. Хибридна заплаха;
 - c. Диференциална функция на съвременния модел на развитие на цивилизацията;
 - d. Форма на финансово робство и средство за колониална експлоатация.
4. Извършени са **идентификация, анализ и систематизация на рисковете при действащия модел на управление на суверенния дълг в Република България.**

5. Предложени са две алтернативни средства за управление на рисковете от осъществяваната към момента дългова политика в Република България:

- a. Иновативен междуинституционален модел на дългов мениджмънт;
- b. Създаване на специализирана Агенция за управление на държавния дълг.

Представените публикации са на високо научно ниво и обхващат проблематика, пряко свързана с дисертационното изследване. Характерното е, че те внасят безспорни новости в анализа на широк кръг концептуални и стратегически икономически и финансови проблеми, пряко свързани с моделирането на суверенния дълг и неговото въздействие върху стабилността и икономическото развитие на България. Посочените публикации отразяват в достатъчна степен проведените изследвания и получените резултати. В някои от тях освен че са идентифицирани слабости и недостатъци на действащия модел на управление на дълга в България, са посочени и полезни възможни решения за преодоляването им и за гарантиране на по-голяма защита на националните икономически и финансови интереси. Дисертантът има не само необходимия, а и напълно достатъчен брой научни публикации, при това повечето – в авторитетни и признати като водещи научни списания, сборници и алманаси.

3. Критични бележки

Като неин научен ръководител в продължение на целия процес на работа на **Гергана Йорданова** върху темата аз имах възможността да споделям своите забележки и препоръки. Впрочем, те не бяха чак толкова много и чести, защото независимо от продължителния ми научен и педагогически опит аз досега не бях имал случай да наблюдавам подобно задълбочено и много интелигентно, съвестно, самокритично и педантично отношение на докторант към темата и реализирането на поставените цели и основни задачи. Затова едва ли бих могъл да добавя към становището си някакви специални критични забележки, а и да включа такива, само защото становището ги изисква, те по никакъв начин не

биха се отразили на изключително високата ми оценка за дисертационния труд. Още повече, че моите забележки биха били свързани не с недостатъците на качеството на работата, а със своеобразните излишъци в нейното количество. Написаното на места надхвърля критериите, на които трябва да отговаря една „малка“ докторска дисертация, така че по този начин звучи като предварително споделяне на бъдещи творчески и научни планове, а понякога създава усещането за малко разминаване между цели и ресурси, вложени за постигането им, приличащо на стрелба с тежка артилерия по врабци, ако мога да се изразя така.

Ето защо ще се въздържа от по-нататъшни критични забележки, защото те само биха хвърлили незаслужено известна сянка върху една превъзходно разработена докторска дисертация. Само ще мотивирам допълнително това съзнателно решение с факта, че през цялото време на нашето успешно сътрудничество **Гергана Йорданова** се трудеше с високо чувство за отговорност и подкрепени с несъмнени способности амбиции. Тя непрекъснато генерираше идеи и преизпълни поставените задачи, като на моменти трябваше да ѝ напомням, че дисертацията, над която работи принадлежи на конкретен и имащ свои правила и ограничения научен жанр, затова се налага законите и каноните на този жанр да бъдат съблюдавани, дори и с цената на творчески самоограничения.

В същото време съм длъжен да кажа много ясно, че резултатът от научното изследване е абсолютно самостоятелно дело на докторанта и на нея принадлежат всички основни достойнства на разработката. За мен бе наистина чест да бъда (а на моменти просто да се вода) научен ръководител, като в общи линии ми е трудно да преценя кой на кого беше по-полезен. Често имах усещането, че от сътрудничеството ни аз печеля повече, отколкото научно ръководения от мен докторант. Така или иначе за мен е логично, че високите оценки за работата трябва да бъдат насочени преди всичко и най-вече към **Гергана Йорданова**. Ако има критични забележки, то аз имам сериозен принос за тяхното наличие, защото вероятно не съм успял да се намеся със сериозни аргументи и напътствия, които да подпомогнат докторанта в преодоляване на евентуалните проблемни и по-уязвими места на разработката.

4. Заключение

Разработката на **Гергана Йорданова** има качествено формулирани изводи, в нея задълбочено са аргументирани главните научни приноси. Показани са актуалността на постигнатите резултати и обвързаността им със важни за националната сигурност рискове и опасности. Много интелигентно е обоснована оригиналността на аналитичния подход и използвания понятиен апарат, доказани са високите професионални достойнства на разработката, несъмнената ѝ научна стойност и особено важната ѝ практическа приложимост, както за науката, така и за практиката. Дисертационният труд е качествено и необходимо научно изследване, отговарящо напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от автора му **Гергана Йорданова**.

5. Оценка на дисертационния труд

Като имам предвид посочените несъмнени и стойностни научни, научно-приложни и методически приноси на представения за рецензиране дисертационен труд и съдържанието на цялостния процес на съвместната ни работа с докторанта, заявявам, че моята оценка за дисертационния труд е „положителна“ и предлагам на уважаемото научно жури да гласува за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на кандидата **Гергана Димитрова Йорданова** по докторска програма „Военнополитически проблеми на сигурността“, в област на висше образование 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“.

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ И

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ НА ДОКТОРАНТА:

ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ СЛАТИНСКИ

гр. София

30.11.2015 г.